

Tomasz BIELIŃSKI*
Eugeniusz GOSTOMSKI**

MODERNIZACJA I OTWIERANIE SIĘ NA ŚWIAT SYSTEMU BANKOWEGO CHIN

(Streszczenie)

Chiński system bankowy stopniowo otwiera się na świat, tzn. zwiększa się rola banków z kapitałem zagranicznym w kraju i aktywność banków chińskich za granicą. Celem artykułu jest przedstawienie ewolucji systemu bankowego w Chinach z uwzględnieniem jego internacjonalizacji. W artykule dokonano także identyfikacji czynników wpływających na ten proces. Jednym z głównych jest stopniowa liberalizacja przepisów regulujących prawo bankowe. Stosunkowo niski stopień umiędzynarodowienia także powinien być tłumaczony późno przeprowadzonymi reformami systemu bankowego. Dzięki inwestycjom zagranicznym w sektorze bankowym chińskie firmy uzyskują wiedzę, umiejętności i technologie, które umożliwiają im następnie konkurowanie na rynkach międzynarodowych. Czynnikiem sukcesu na rynkach zagranicznych są też relatywnie niskie koszty personalne banków chińskich. Dodatkowym elementem ułatwiającym ekspansję zagraniczną chińskich banków jest też postępujące umiędzynarodowienie innych sektorów gospodarki, a co za tym idzie obecność rodzimych klientów poza granicami ChRL.

Słowa kluczowe: system bankowy; Chiny, internacjonalizacja

Klasyfikacja JEL: G21, G28

1. Wstęp

Chiński system bankowy, który wywiera silny wpływ na drugą największą gospodarkę na świecie, wzbudza duże zainteresowanie zewnętrznych obserwatorów nie tylko z powodu rozmiarów, ale także specyficznych rozwiązań, którym zawdzięczał odporność zarówno na azjatycki kryzys finansowy w 1997 r., jak

---

* Dr, Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny, Instytut Handlu Zagranicznego; e-mail: t.bielinski@ug.edu.pl

** Dr hab., prof. UG, Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny, Instytut Handlu Zagranicznego; e-mail: egostomski@wp.pl

i globalny kryzys finansowy i gospodarczy lat 2008–2009. W ciągu ostatniego czterdziestolecia diametralnie zmienił się on tak pod względem ilościowym, jak i jakościowym. Zaczął się też otwierać na świat, czego wyrazem są funkcjonujące w Chinach banki z zagranicznym kapitałem i chińskie banki działające za granicą, ale stopień jego internacjonalizacji pozostaje wciąż daleko w tyle za otwieraniem się na współpracę zagraniczną realnej sfery gospodarki Chin. Ekspansja zagraniczna banków chińskich wpisuje się w ogłoszoną przez prezydenta Chińskiej Republiki Ludowej Xi Jinpinga w marcu 2013 r. strategię „wielkiego odrodzenia narodu chińskiego”¹.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie, na podstawie literatury fachowej i raportów Komisji Nadzoru Bankowego Chin, ewolucji chińskiego systemu bankowego ze szczególnym uwzględnieniem jego aspektów zagranicznych oraz identyfikacja czynników wpływających na procesy internacjonalizacji.

2. Ewolucja systemu bankowego w Chinach

W latach 1949–1978 Chiny jako kraj komunistyczny z gospodarką centralnie sterowaną posiadały jednoszczeblowy system bankowy, wzorowany na systemie finansowym istniejącym w ZSRR. Kluczową rolę odgrywał w nim Bank Ludowy Chin (People’s Bank of China – PBoC), który łączył funkcje banku centralnego z funkcjami banku komercyjnego. Nie tylko więc emitował pieniądź gotówkowy, regulował jego obieg, zarządzał rezerwami dewizowymi państwa i ustalał stopy procentowe, ale również mobilizował oszczędności od gospodarstw domowych i przedsiębiorstw oraz udzielał kredytów (prawie wyłącznie przedsiębiorstwom państwowym). PBoC posiadał oprócz centrali w Pekinie około 15 tys. oddziałów i pododdziałów na terenie całego kraju². Jego ramionami, a nie samodzielными instytucjami kredytowymi, były trzy banki specjalistyczne:

- Bank Chin (Bank of China – BOC), który był odpowiedzialny za wymianę walut obcych i realizację transakcji międzynarodowych;
- Bank Rolny Chin (Agricultural Bank of China – ABC) zajmujący się finansowaniem rolnictwa, z którym współdziałały na terenach wiejskich

¹ T. Bieliński, M. Markiewicz, M. Mosionek-Schweda, *Do Government Interventions Affect China’s Stock Market? Case Study. Analysis of the Asset Bubble in 2015–2016*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 486, s. 217–227.

² S. Heffernan, *Nowoczesna bankowość*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 374.

spółdzielnie kredytowe obsługujące w skromnym zakresie gospodarstwa domowe;

- Chiński Bank Budowlany Chin (China Construction Bank – CCB), który finansował duże planowe inwestycje państwowe w zakresie infrastruktury wynikające z odpowiednich planów gospodarczych.

Zainicjowane pod koniec 1978 r. przez Deng Xiaopinga głębokie reformy gospodarcze i społeczne, realizowane pod hasłem czterech modernizacji (rolnictwa, przemysłu, obronności i nauki) bez naruszenia komunistycznego systemu politycznego, początkowo nie objęły sektora bankowego. Banki pozostawały nadal w rękach państwa, co miało zapewniać stabilność finansową przedsiębiorstwom i hamować wzrost bezrobocia spowodowany zmianami strukturalnymi w gospodarce chińskiej. Banki musiały udzielać kredytów także tym przedsiębiorstwom państwowym, które nie posiadały zdolności kredytowej i powodowały pogorszenia jakości portfela kredytowego banków.

Dopiero w 1984 r. wydzielono ze struktury Banku Ludowego Chin bankowość komercyjną, tworząc na jej bazie największy w kraju państwowy bank komercyjny – Przemysłowo-Handlowy Bank Chin (Industrial and Commercial Bank of China – ICBC). Podstawową jego funkcją było przyjmowanie depozytów oraz udzielanie kredytów państwowym przedsiębiorstwom przemysłowym i firmom handlowym w miastach za pośrednictwem oddziałów zlokalizowanych na terenie całego kraju. Bank Ludowy Chin (PBoC) jako bank centralny mógł odtąd skoncentrować się na prowadzeniu polityki pieniężnej i nadzorze nad wszystkimi chińskimi instytucjami finansowymi. Ze względu na jego ważną rolę w stymulowaniu rozwoju gospodarczego nie uzyskał jednak pełnej niezależności od rządu³.

W ramach pierwszego etapu reformy systemu bankowego w Chinach obejmującego lata 1984–1993 trzy były banki specjalistyczne (Bank Chin, Bank Rolny Chin i Chiński Bank Budowlany) przekształcone zostały w państwowe banki komercyjne. Obok Przemysłowo-Handlowego Banku Chin (ICBC) utworzyły one ogólnokrajową sieć placówek bankowych i do swojej oferty wprowadziły nowe produkty, jak np. sprzedaż papierów wartościowych i polis ubezpieczeniowych. W celu zwiększenia konkurencji i poprawy jakości usług bankowych rząd chiński zaczął też zezwalać na zakładanie regionalnych banków komercyjnych, ukierunkowanych głównie na obsługę osób i firm prywatnych. Były one tworzone w formie spółek akcyjnych, w których kluczową rolę

³ K. Schröder, *Chinas Bankensystem auf langem Reformweg*, SWP – Studie, Berlin 2003, s. 39–41.

odgrywały instytucje państwowe ze szczebla centralnego (w tym bank centralny) i regionalnego oraz przedsiębiorstwa państwowe, a mniejsze znaczenie miał kapitał prywatny. Wśród nowo utworzonych banków znalazły się takie banki, jak Shanghai Pudong Development Bank, Shenzhen Development Bank, China Merchants Bank i Bank of Communications. Z czasem część z nich poszerzyła swoją działalność na kilka regionów lub cały kraj. W 1991 r. akcje pierwszego banku chińskiego komercyjnego – Banku Rozwoju Shenzhen dopuszczone zostały do obrotu giełdowego. Na podkreślenie zasługuje gwałtowny wzrost aktywów i zobowiązań wszystkich chińskich banków, np. w latach 1979–1992 depozyty sektora bankowego Chin zwiększyły się 25 razy, a kredyty 15 razy⁴.

Aby odciążyć duże banki komercyjne od udzielania kredytów opartych na przesłankach politycznych, w 1994 r. rząd ChRL utworzył trzy banki rozwojowe (*policy banks*) mające wspierać za pomocą kredytów preferencyjnych rozwój gospodarczy kraju:

- China Development Bank (CDB), którego głównym zadaniem jest finansowanie dużych projektów infrastrukturalnych;
- China Exim Bank (EXIM) specjalizujący się w finansowaniu eksportu krajowych dóbr inwestycyjnych;
- Agricultural Development Bank (ADBC), którego działalność ukierunkowana jest na finansowanie rozwoju rolnictwa i zwalczanie ubóstwa na wsi.

W 1995 r. weszła w życie nowa ustawa o banku centralnym, w której wykorzystano elementy z regulacji dotyczących funkcjonowania amerykańskiego Systemu Rezerwy Federalnej. Bank Ludowy Chin stał się odpowiedzialny przede wszystkim za politykę pieniężną państwa, kontrolę podaży pieniądza, zarządzanie rezerwami dewizowymi kraju i nadzór bankowy. Tę ostatnią funkcję bank centralny pełnił samodzielnie do 2004 r., kiedy przekazano ją do nowo utworzonej instytucji nadzorczej – Chińskiej Komisji Nadzoru Bankowego.

W 1995 r. przyjęto też ustawę o bankach komercyjnych, która ograniczyła naciski aparatu partyjnego i administracji państwowej na działalność biznesową banków oraz stworzyła podstawy do zwiększenia ich komercjalizacji. Banki komercyjne uzyskały prawo do samodzielnego wyznaczania stóp procentowych, ale tylko w paśmie wyznaczonym przez bank centralny. Na mocy tej ustawy banki stały się odpowiedzialne za ponoszone straty i osiągnięte zyski, co zmusza kierownictwo banków do myślenia ekonomicznego. Określono też szereg wskaźników ostrożnościowych mających zwiększyć bezpieczeństwo banków, m.in. dotyczących płynności finansowej, adekwatności kapitałowej i koncentra-

⁴ S. Heffernan, *Nowoczesna bankowość...*, s. 377.

cji kredytów. W trosce o bezpieczeństwo systemu bankowego zakazano ustawowo łączenia tradycyjnej działalności bankowej z działalnością ubezpieczeniową w obszarze bankowości inwestycyjnej i w zakresie obrotu nieruchomościami.

Mimo podjętych reform banki w Chinach jeszcze przez wiele lat zdominowane były przez państwo i poważnie różniły się od banków w krajach o gospodarce rynkowej. Ich struktura organizacyjna przypominała strukturę urzędów, paleta oferowanych produktów była uboga, poważnym problemem stał się rosnący udział niespłacalnych kredytów w portfelach bankowych. Brak konkurencji na rynku usług bankowych sprawiał, że banki nie musiały walczyć o klientów ani wprowadzać innowacyjnych instrumentów finansowych. Dopiero w 1996 r. powstał w Pekinie pierwszy prywatny bank – China Minsheng Bank, co w literaturze fachowej przyjmuje się za ważny krok w kierunku prywatyzacji często nierentownych państwowych banków komercyjnych w Chinach.

Proces sanacji chińskich banków z powodu złej jakości ich portfeli kredytowych, a następnie prywatyzacji został znacznie przyspieszony w związku z przygotowaniem Chin do członkostwa w Światowej Organizacji Handlu (WTO), co nastąpiło w grudniu 2001 r. Sanacja dużych banków państwowych ruszyła w 1998 r., gdy rząd wzmocnił kapitały czterech wielkich banków państwowych kwotą około 33 mld USD, co oznaczało podwojenie ich funduszy własnych. Jednocześnie obniżono stopę rezerw obowiązkowych z 13 do 8%, zwiększając płynność sektora bankowego. W celu rozwiązania problemu zagrożonych kredytów w 1999 r. utworzono dla każdego banku z „dużej czwórki” spółkę zarządzającą złymi aktywami, która wykupiła od tych banków niespłacane kredyty (łącznie na kwotę 169 mld USD)⁵.

Chiny, przystępując do WTO, zapowiedziały, że częściowo sprywatyzują duże państwowe banki komercyjne. Pierwszym krokiem w kierunku prywatyzacji była ich komercjalizacja, czyli przekształcenie w spółki akcyjne, a następnie stopniowa sprzedaż akcji inwestorom prywatnym i wprowadzenie ich na giełdę. W pierwszej kolejności przedmiotem restrukturyzacji było pięć wielkich banków chińskich. Warto podkreślić, że IPO⁶ Agricultural Bank of China było największym na świecie w 2010 r. i obejmowało akcje o wartości 22 mld USD. Akcje dużych banków wprowadzone zostały także na giełdy zagraniczne. Jako pierwszy zadebiutował na giełdzie w Hongkongu China Construction Bank Corporation (27.10.2005). Utrzymane przy tym zostały ograniczenia w zakresie

⁵ M. Schüller, *Ausländische Banken drängen nach China: Sind Marktchancen höher als Risiken?*, GIGA Focus 2006/1, s. 1–6.

⁶ IPO (Initial Public Offerings) to pierwsza oferta publiczna papierów wartościowych danej spółki.

nabywania akcji chińskich banków przez inwestorów zagranicznych: maksymalnie 20% w przypadku jednego podmiotu i nie więcej niż 25% udziałów danego banku w rękach wszystkich podmiotów zagranicznych⁷. Należy jednak zauważyć, że przepisy te były kilkakrotnie uchylane, na przykład jeśli chodzi o inwestycje w bankach tzw. wielkiej piątki. Władze zapowiadają dalszą stopniową liberalizację prawa dotyczącą sektora bankowego, w tym zniesienie limitów inwestycji podmiotów zagranicznych⁸.

3. Wielkość i struktura chińskiego sektora bankowego Chin

Chiński system bankowy pod względem wielkości aktywów, zatrudnienia i liczby placówek bankowych jest największy na świecie i cechuje się wysoką dynamiką rozwoju. Według danych Chińskiej Komisji Nadzoru Bankowego (CBRC) na koniec 2015 r. jego aktywa były trzy razy wyższe niż PKB Chin i wynosiły 199,3 bln RMB (ponad 31 bln USD). W sektorze bankowym pracowało 3,8 mln osób. Wśród 10 globalnych banków z największymi aktywami znajdują się aż cztery chińskie banki, a w grupie 100 największych banków świata 16 pochodzi z Chin, podczas gdy z USA tylko 12, a z Japonii 8 banków. Banki chińskie należą też do największych na świecie pod względem wartości posiadanego kapitału podstawowego – Tier I (zob. tabela 1).

Struktura systemu bankowego Chin jest bardzo zróżnicowana. CBRC wyróżnia kilkanaście rodzajów banków (zob. tabela 2). Największe znaczenie ma pięć wielkich banków uniwersalnych, czyli tzw. wielka piątka: ICBC, BOC, CCB, ABC i BOCOM. Są to zdominowane przez państwo spółki akcyjne z nie-dużym udziałem akcji należących do inwestorów zagranicznych. Ich udział w aktywach całego sektora bankowego stopniowo się zmniejsza na rzecz innych rodzajów banków – na koniec 2003 r. wynosił 58%, a na koniec 2015 r. 39,2% (zob. tabela 2).

⁷ J. Gottwald, S. Schlichting, *Marktwirtschaftliche Regulierungsdiktatur. Chinas Finanzsektor zwischen Liberalisierung und staatlicher Kontrolle*, Internationale Politik 2005/60/12, s. 46–51.

⁸ H. Xi, K. Zhai, J. Luo, D. Zhang, *China PBOC to Draft Package for Financial Market Opening*, Sources Say, Bloomberg News, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-09-18/china-pboc-is-said-to-draft-package-for-financial-market-opening>; stan na 20.11.2017 r.

TABELA 1: *Największe banki na świecie*

Lp.	Według wielkości aktywów na koniec 2015 (mld USD)		Lp.	Według wartości kapitału Tier I na koniec 2015 (mld USD)
1	Industrial & Commercial Bank of China – ICBC (Chiny)	3421	1	ICBC (Chiny)
2	China Construction Bank Corp – CCB (Chiny)	2826	2	CCB (Chiny)
3	Agricultural Bank of China – ABC (Chiny)	2740	3	JP Morgan Chase (USA)
4	Bank of China – BOC (Chiny)	2590	4	BOC (Chiny)
5	Mitsubishi UFJ (Japonia)	2459	5	ABC (Chiny)
6	HSBC Holding (Wielka Brytania)	2410	6	Bank of America (USA)
7	JPMorgan Chase (USA)	2352	7	Citigroup (USA)
8	BNP Paribas (Francja)	2166	8	Wels Fargo (USA)
9	Bank of America (USA)	2144	9	HSBC Holding
10	Credit Agricole (Francja)	1845	10	Mitsubishi UFJ (Japonia)

Źródło: **The Banker** (2016), *Top 50 Banks in Top 1000 World Banks by Tier 1 2016*, https://www.thebankerdatabase.com/index.cfm/featured_ranking; stan na 09.03.2017 r.

TABELA 2: *Rodzaje banków oraz ich udział w aktywach sektora bankowego w Chinach*

Rodzaj instytucji	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Banki rozwojowe i CDB	7,7	7,8	8,1	8,7	8,2	8,3	9,7
Duże banki komercyjne	58,0	56,1	53,7	51,3	47,3	43,3	39,2
Inne banki komercyjne (poza stałe banki komercyjne w formie spółek akcyjnych)	10,7	11,9	13,7	14,9	16,2	17,8	18,6
Miejskie banki komercyjne	5,3	5,4	6,3	7,1	8,8	10,0	11,4
Wiejskie banki komercyjne	0,1	0,8	1,1	2,3	3,8	5,6	7,6
Wiejskie spółdzielnie kredytowe	9,6	8,4	8,2	6,9	6,4	5,7	4,3
Banki zagraniczne	1,5	1,9	2,4	1,7	1,9	1,7	1,3
Bank pocztowy i nowego typu instytucje finansowe	3,2	3,7	3,3	3,4	3,8	4,1	4,2
Pozostałe instytucje kredytowe	3,8	4,0	3,3	3,6	3,5	3,4	3,6

Źródło: **CBRC** (2016), *China Banking Regulatory Commission Annual Report*, China Financial Publishing House, Beijing.

Największym pod względem wielkości aktywów i funduszy własnych bank Chin i świata jest Industrial & Commercial Bank of China z siedzibą w Pekinie. Większość jego akcji należy do instytucji państwowych, a 24,5% znajduje się w rękach zagranicznych akcjonariuszy. ICBC posiada 17,5 tys. oddziałów i filii, z czego 404 za granicą, zatrudnia 466 tys. pracowników. Bank ten posiada 1611 korespondentów w 147 krajach. W kraju i za granicą obsługuje 496 milionów klientów detalicznych i 5,3 mln korporacyjnych. W 2015 r. wypracował 278 mld RMB zysku, a jego aktywa na koniec tego roku wynosiły 22,2 bln RMB⁹. Dominującym motywem strategii banku jest podążanie za klientami oraz rozszerzanie oferty produktowej, co umożliwiło znaczną ekspansję zagraniczną¹⁰.

Drugim co do wielkości aktywów i kapitału bankiem na świecie jest China Construction Bank. Podobnie jak w przypadku ICBC większość jego akcji należy do instytucji państwowych, lecz 36,8% do akcjonariuszy zagranicznych. CCB posiada 14,9 tys. oddziałów i filii, z czego 28 znajduje się za granicą i zatrudnia przeszło 369 tys. pracowników. W 2015 r. obsługiwały one łącznie 341 mln klientów detalicznych i 3,9 mln korporacyjnych. Bank ten posiada 1491 korespondentów w 139 krajach i regionach. CCB osiągnął w 2015 r. 229 mld RMB zysku, a jego aktywa wyniosły 18,3 bln RMB (CCB 2016: 55).

Trzecim co do wielkości bankiem na świecie, jeśli chodzi o wartość aktywów, które w 2015 r. osiągnęły 17,8 bln RMB, jest Agricultural Bank of China. Bank ten osiągnął w tym samym roku zysk w wysokości 180,8 mld RMB. Podobnie jak w przypadku ICBC i CCB zdecydowana większość akcji ABC znajduje się w rękach instytucji rządu ChRL, natomiast 9,5% należy do akcjonariuszy zagranicznych. Bank ten posiada aż 23,7 tys. oddziałów i filii, z czego jedynie 9 znajduje się poza granicami ChRL. W związku z tak dużą liczbą placówek bankowych ABC stał się także jednym z największych pracodawców w sektorze bankowym na świecie, zatrudniając przeszło 503 tys. pracowników. Pomimo tak dużej ich liczby Bank ten obsługuje mniej klientów detalicznych i korporacyjnych niż ICBC. W 2015 r. tych pierwszych było w ABC 474 mln, a drugich 3,64 mln¹¹.

Czwartym największym bankiem w ChRL jest Bank of China, którego struktura własnościowa jest bardzo podobna do wcześniej omawianych banków. Większościowy pakiet akcji znajduje się w rękach instytucji rządowych,

⁹ ICBC, *Industrial and Commercial Bank of China Limited, Annual Report 2015*, Beijing 2016, s. 44.

¹⁰ M. Markiewicz, *Umiejdzynarodowienie banków chińskich na przykładzie Industrial and Commercial Bank of China*, Zarządzanie i Finanse 2013/11/2, cz. 1, s. 370–382.

¹¹ ABC, *Agricultural Bank of China, Annual Report 2015*, Beijing 2016, s. 68.

natomiast 28,96% jest w posiadaniu inwestorów zagranicznych. BOC zatrudnia 310 tys. pracowników. Aktywa banku na koniec 2015 r. wynosiły 16,82 bln RMB, natomiast zysk osiągnął 179,4 mld RMB. Posiada on łącznie 11,6 tys. oddziałów i filii, aż 644 z nich znajdują się poza granicami Chin kontynentalnych. To znacznie więcej niż w przypadku trzech omawianych powyżej instytucji, choć w skali globalnej wciąż niewiele. Bank ten posiada też przeszło 1600 banków –korespondentów w 179 krajach¹².

Do tzw. wielkiej piątki należy także Bank of Communications. Struktura własnościowa tego banku różni się od wcześniej opisywanych, ponieważ aż 47,15% akcji należy do inwestorów zagranicznych. Niemniej jednak, pakiet większościowy akcji należy do instytucji rządowych ChRL. Należy także podkreślić, że bank ten jest o wiele mniejszą instytucją od wcześniej opisywanych. Jego aktywa w końcu 2015 r. wyniosły 7,16 bln RMB, a zyski 66,5 mld RMB. Bank ten posiada 3,4 tys. oddziałów i filii, z czego 56 znajduje się poza granicami Chin kontynentalnych. BOCOM zatrudnia 91,5 tys. pracowników. Liczba klientów korporacyjnych banku wynosi 0,85 mln, niestety bank nie udziela informacji na temat liczby klientów indywidualnych¹³.

Największym na świecie IPO (*initial public offering*, pierwsza oferta publiczna) w latach 2015–2016 r. było wejście na rynek w Hongkongu Chińskiego Banku Poczтового (Postal Savings Bank of China – PSBC), w którym udało się pozyskać 7,4 mld USD¹⁴. Bank ten posiada co prawda jedynie 8,6 tys. własnych oddziałów i filii, lecz korzysta z 40 tys. placówek swojej spółki matki, Poczty Chińskiej, do której należy prawie 70% udziałów PSBC. Bank musi, co prawda, odprowadzać opłaty za korzystanie z placówek do spółki matki, lecz mimo to koszty depozytów PSBC są najniższe wśród dużych banków chińskich¹⁵. Czyni go to bankiem o największej sieci dystrybucji usług w Chinach i umożliwia obsługę największej liczby klientów detalicznych, których w 2015 r. było 505 mln¹⁶. Bank zatrudnia 160 tys. pracowników, a wartość jego aktywów na

¹² **Bank of China**, *Bank of China, Annual Report 2015*, Beijing 2016, s. 130.

¹³ **Bank of Communications**, *Annual Report 2015*, Beijing 2016, s. 66.

¹⁴ **A. Macfarlane**, *Postal Savings Bank of China Raises \$7.4 Billion in IPO*, The Wall Street Journal 2016, <http://www.wsj.com/articles/postal-savings-bank-of-china-raises-more-than-7-billion-in-ipo-1474427046>; stan na 02.03.2017 r.

¹⁵ **L. Shaffer**, *Postal Savings Bank of China IPO goes over like a wet firecracker*, CNBC, <http://www.cnbc.com/2016/09/28/postal-savings-bank-of-china-ipo-goes-over-like-a-wet-firecracker.html>; stan na 02.03.2017 r.

¹⁶ **PSBoC**, *Postal Savings Bank of China development Strategy*, Beijing 2017, <http://www.psbcc.com/en/relations/value/strategy/32964.html>; stan na 02.03.2017 r.

koniec 2015 r. wyniosła 7,97 bln RMB. Zyski osiągnięte w tym samym roku kształtowały się na poziomie prawie 34,9 mld RMB¹⁷.

Drugą pod względem wielkości aktywów grupą banków są akcyjne banki komercyjne, na które w 2015 r. przypadało 18,6% wszystkich aktywów bankowych Chin (wzrost o 7,9 pkt. proc. w stosunku do 2003 r.). Obejmuje ona 12 stosunkowo dużych banków uniwersalnych i specjalnych o zasięgu krajowym lub regionalnym, w których pracuje 402 tys. osób. Do tej grupy należą takie znane banki uniwersalne jak China Minsheng Bank, Guangdong Development Bank, China Merchants Bank i Shanghai Pudong Development Bank i duży bank inwestycyjny Guosen Bank Co w Shenzhen (70 oddziałów, 11,5 tys. pracowników).

Ważną rolę w polityce gospodarczej Chin odgrywają wspomniane już trzy banki rozwojowe: CDB, EXIM i ADBC, które udzielają nisko oprocentowanych kredytów na realizację projektów w ramach polityki społeczno-gospodarczej państwa. Należą one w całości do rządu i ściśle współpracują z władzami centralnymi Chin. Są to duże banki, w których łącznie pracuje prawie 93 tys. osób, a ich udział w aktywach sektora bankowego wzrósł z 7,7% w 2003 r. do 9,7% w 2015 r.

W Chinach według danych na koniec 2015 r. funkcjonowały 133 banki miejskie zatrudniające 370 tys. pracowników i mające udział w aktywach na poziomie 11,4% (wzrost o 6,1 pkt. proc. w stosunku do 2003 r.). Trzy największe banki z tej grupy to: Bank of Beijing, Bank of Shanghai i Bank of Jiangsu. Banki te podobnie jak inne z tej grupy posiadają partnerów strategicznych w postaci znanych banków zagranicznych.

Na terenach wiejskich Chin liczących około 800 mln mieszkańców usługi bankowe świadczą następujące instytucje: wiejskie spółdzielnie kredytowe (5 spółdzielni na koniec 2015 r.), wiejskie banki komercyjne (1373 banki) i wiejskie banki spółdzielcze (859 banków). Zatrudniały łącznie 834 tys. pracowników i posiadały około 80 tys. placówek bankowych na terenach wiejskich i w małych miastach, mając 12% udziału w aktywach chińskiego sektora bankowego. Na obszarach nieurbanizowanych ich udział w rynku zarówno depozytów, jak i kredytów dla gospodarstw domowych, rolników i drobnych przedsiębiorców wynosił 80%.

¹⁷ PSBoC, *Postal Savings Bank of China 2016 Interim Report*, Beijing 2016, s. 55.

4. Kapitał zagraniczny w chińskim sektorze bankowym

Duże banki zagraniczne od dawna były zainteresowane ekspansją na chińskim rynku ze względu na dynamiczny rozwój gospodarki chińskiej, niskie ubankowienie społeczeństwa Chin i wzrost jego zamożności idący w parze z wysoką skłonnością gospodarstw do oszczędzania i ich gotowością do zaciągania kredytów bankowych. Jednakże w pierwszych latach transformacji gospodarczej rząd chiński, chroniąc rynek usług bankowych przed konkurencją ze strony banków zagranicznych, zezwalał im jedynie na otwieranie biur przedstawicielskich, które nie miały prawa prowadzić działalności operacyjnej. Z takiej możliwości jako pierwszy skorzystał Bank of Japan, a następnie brytyjski HSBC i amerykański Citibank. Od 1982 r. banki zagraniczne mające w Chinach kontynentalnych przedstawicielstwa przez co najmniej dwa lata mogły otwierać w dużych miastach i czterech Specjalnych Strefach Ekonomicznych (SSE) placówki operacyjne. Dalsza liberalizacja sektora bankowego nastąpiła w latach dziewięćdziesiątych – bankom zagranicznym zezwolono otwierać oddziały w wyznaczonych miastach i SSE oraz tworzyć *joint venture* z chińskim partnerem, jednakże zakres ich działalności z wyjątkiem działalności w szanghajskiej dzielnicy Pudong był ograniczony do transakcji z klientami zagranicznymi w obcych walutach. Dopiero w 1996 r. cztery oddziały banków zagranicznych zlokalizowane w Pudongu uzyskały zgodę banku centralnego na realizację transakcji także w walucie chińskiej. Pod koniec 1999 r. w Chinach funkcjonowało już oprócz 248 przedstawicielstw zagranicznych 157 oddziałów banków zagranicznych, 7 banków zagranicznych (spółek córek) podmiotów zagranicznych i 7 bankowych *joint ventures*¹⁸.

Proces liberalizacji chińskiego systemu bankowego uległ przyspieszeniu po wstąpieniu Chin w 2001 r. do WTO, wobec której zobowiązały się one, że po upływie pięcioletniego okresu przejściowego w pełni otworzą swój rynek dla inwestorów zagranicznych. Już od 2002 r. banki z kapitałem zagranicznym mogły oferować produkty w walucie obcej także chińskim firmom i osobom prywatnym, a w 2004 r. zezwolono im na realizację transakcji z przedsiębiorstwami krajowymi także w walucie chińskiej. Znaczna część pozostałych barier utrudniających ekspansję bankom zagranicznym została usunięta na początku 2007 r.¹⁹

¹⁸ D. Huang, *Der chinesische Bankensektor im Zeichen des WTO – Beitritts. Reformrückstände und Herausforderungen*, Berichte des Arbeitsbereichs Chinaforschung, Nr. 17, Universität Bremen, s. 47.

¹⁹ E. Gostomski, T. Bieliński, *Zaawansowanie procesu internacjonalizacji waluty Chin – juana*, Pieniądze i Więź 2016/19/3 (72), s. 117–131.

Jednak warunkiem otwarcia oddziału banku zagranicznego lub nowego banku, oprócz spełnienia określonych wymogów kapitałowych, ciągle jeszcze było posiadanie w Chinach przez przynajmniej dwa lata biura przedstawicielskiego. Ten wymóg został ostatecznie zniesiony pod koniec 2014 r. Wtedy też nastąpiły dalsze ułatwienia w zakresie podejmowania przez banki zagraniczne operacji w juanach. Uzyskały one prawo do realizacji tego rodzaju transakcji już po roku, a nie jak do tego czasu dopiero po trzech latach, od wejścia na rynek chiński²⁰.

Oddziały zagraniczne w Chinach otworzyły największe banki amerykańskie, japońskie i europejskie. Były one bardzo zróżnicowane pod względem wielkości, zatrudniając od kilku do kilkuset pracowników, w większości Chińczyków. Jeżeli nawet na początku swej pracy nie znali oni najnowszych technologii i zasad marketingu bankowego, to bardzo szybko się ich nauczyli. O atrakcyjności pracy w bankach lub oddziałach należących do inwestorów zagranicznych decydują stosowane tam nowoczesne metody zarządzania i wyższe zarobki niż w przedsiębiorstwach chińskich.

Banki i oddziały banków zagranicznych od początku specjalizowały się w obsłudze działających w Chinach firm z ich krajów macierzystych, w operacjach walutowych, kredytach konsorcjalnych, bankowości inwestycyjnej, zarządzaniu aktywami podmiotów gospodarczych i obsłudze zamożnych klientów. Były też zainteresowane bankowością detaliczną, w tym obsługą małych i średnich przedsiębiorstw, ale do tego potrzebna jest rozbudowana sieć placówek bankowych umożliwiająca dostęp do wielu klientów. Banki zagraniczne taką siecią nie dysponowały, a jej zbudowanie wymagałoby dłuższego czasu. Problem ten można rozwiązać poprzez partnerstwo strategiczne z „sieciovymi” bankami chińskimi, z czym najczęściej wiązało się nabycie mniejszościowego pakietu akcji w bankach chińskich. Tą drogą banki z kapitałem zagranicznym uzyskały dostęp do klientów chińskich za pośrednictwem partnerskiego banku, a ten otrzymał wsparcie zagranicznego partnera przy informatyzacji banku, budowie systemów zarządzania ryzykiem²¹, szkoleniu personelu, tworzeniu innowacyjnych produktów i rozwiązywaniu innych problemów w zakresie nowoczesnego zarządzania bankiem²².

Według danych PBoC pod koniec 2007 r. w Chinach funkcjonowało 29 banków zagranicznych i 117 oddziałów banków pochodzących z 25 krajów.

²⁰ **Chinaembassy**, *China erleichtert Marktzugang für ausländische Banken*, www.chinaembassy.at; stan na 02.10.2017 r.

²¹ **K. Okazaki**, *Banking System Reform in China: The Challenges to Improving Its Efficiency in Serving the Real Economy*, *Asian Economic Policy Review*, s. 303–320.

²² **A.N. Berger, I. Hasan, M. Zhou**, *Bank ownership and efficiency in China: What will happen in the world's largest nation?*, *Journal of Banking & Finance* 2009/33 (1), s. 113–130.

Ich aktywa wynosiły 1,25 bln juanów, co stanowiło 2,4% aktywów całego chińskiego systemu bankowego. Większość z nich działała w Szanghaju i Pekinie. Jednocześnie istniało tam 237 biur przedstawicielskich 196 banków z 46 krajów. W następnych latach aktywa banków należących do inwestorów zagranicznych (40 banków) wzrosły do 2,7 mld juanów na koniec 2015 r., ale ich udział w aktywach całego systemu bankowego Chin zmniejszył się do 1,3%²³.

5. Ekspansja banków chińskich na rynkach zagranicznych

W XXI w. duże banki podjęły ekspansję na rynkach zagranicznych. Następuje to poprzez przejmowanie działających tam banków, otwieranie własnych oddziałów za granicą lub nabywanie pakietów akcji w bankach zagranicznych. W pierwszej kolejności przedmiotem chińskiej akwizycji były banki zagraniczne w Specjalnych Regionach Administracyjnych – SRA: Hongkongu i Makau, np. ICBC w 2000 r. przejął 53% akcji Union Bank of Hongkong, w 2004 r. 100% akcji Fortis Bank (Azja), a w 2007 r. 80% udziałów w Banku Seng Hong w Makau. Następnie banki chińskie zaczęły przejmować banki spoza SRA, np. w 2006 r. ICBC przejął FT Bank Halim w Indonezji, a w 2007 r. 20% udziałów w południowoafrykańskim Standard Banku. Stopniowo przedmiotem ekspansji stał się także rynek europejski, amerykański²⁴.

Duże banki chińskie, otwierając oddziały i banki zależne, przekształciły się w banki globalne, np. największy chiński bank – ICBC posiada banki-córki lub oddziały operacyjne w ponad trzydziestu krajach, w tym także w Polsce. Ważnym miejscem ekspansji zagranicznej chińskich banków są Niemcy ze względu na ogromne obroty handlowe między Chinami i Niemcami. Funkcjonuje tam pięć oddziałów największych banków: ICBC, BOC, ABC, CCB i BOCOM, które posiadają placówki operacyjne we Frankfurcie nad Menem, Berlinie, Hamburgu, Monachium i Düsseldorfie, a ponadto we Frankfurcie nad Menem istnieje centrum kształcenia kadr dla chińskich banków – China Executive Education Center. Poza Niemcami we Europie chińskie banki posiadają oddziały lub banki-córki we wszystkich wielkich centrach finansowych: Londynie, Paryżu, Mediolanie, Madrycie i Luksemburgu. W ten sposób podążają za firmami chińskimi i Chińczykami mieszkającymi w Europie, którzy choć znają języki europejskie, wołają

²³ **CBRC**, *China Banking Regulatory Commission Annual Report*, China Financial Publishing House, Beijing 2016, s. 192.

²⁴ **M. Pettersen, I. Romiszewska**, *System bankowy Chin*, w: **S. Flejterski, J.K. Solarz** (red.), *Systemy bankowe krajów G-20*, Constans, Szczecin 2012, s. 149.

w bankach rozmawiać w języku ojczystym. Ważnymi ich klientami są także firmy europejskie realizujące transakcje gospodarcze z Chinami²⁵.

Chińskie banki w Europie nie są dużymi podmiotami pod względem wielkości aktywów czy zatrudnienia. Specjalizują się w bankowości korporacyjnej (rozliczenia transakcji handlu zagranicznego, wymiana walut, zabezpieczenie przed ryzykiem kursowym, finansowanie działalności gospodarczej, udzielanie kredytów konsorcjalnych itp.) i tylko w ograniczonym stopniu zajmują się bankowością detaliczną, w tym *private banking*. Banki te cechują się wysoką dynamiką i chociażby z powodu niższych kosztów płac już obecnie stanowią poważną konkurencję dla banków europejskich.

Pewnym ograniczeniem dla rozwoju banków chińskich mogą być restrykcje dotyczące rynku walutowego. Jednakże także wymienialność juana podlega stopniowej liberalizacji²⁶. Rola dużych chińskich banków komercyjnych w 11 międzynarodowych centrach finansowo-handlowych²⁷ wyraźnie wzrosła w związku z powierzeniem im funkcji banku clearingowego w utworzonych tam w latach 2012–2015 centrach clearingowych dla RMB. Głównym celem ustanowienia takich centrów było obniżenie kosztów realizacji płatności w obrotach handlowych z Chinami i ograniczenie ryzyka kursowego dla przedsiębiorstw i banków w tych transakcjach. Funkcję banku clearingowego dla RMB w Europie pełnią: Oddział BOC we Frankfurcie/Menem, Oddział CCB w Londynie, Oddział BOC w Paryżu i Oddział ICBC w Luksemburgu²⁸.

6. Zagrożone kredyty w chińskich bankach

Największym wyzwaniem dla chińskich banków są kredyty niespłacane w ogóle lub zwracane z dużym opóźnieniem. Według danych CBRC ich udział w portfelu kredytowym wszystkich banków wynosił 1,5%. Jednakże wielu analityków uważa, że wskaźnik ten jest znacznie zaniżony i rzeczywisty udział złych kredy-

²⁵ N. Trentmann, *Chinas Banken auf dem Sprung nach Europa*, <https://www.welt.de/wirtschaft/article13879521/Chinas-Banken-auf-dem-Sprung-nach-Europa.html>; stan na 02.03.2017 r.

²⁶ M. Markiewicz, *Rynek onshore i offshore juana chińskiego*, *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Oeconomica* 2015/6 (317), s. 101–114.

²⁷ Centra clearingowe dla RMB w latach 2012–2015 powstały w: Taipei, Singapurze, Seulu, Frankfurcie/Menem, Toronto, Londynie, Paryżu, Luksemburgu, Bangkoku, Doha i Kuala Lumpur, a wcześniej w Hongkongu i Makau, J. Metzger, *Frankfurt – der erste Rinminbi – Clearing – Hub außerhalb Asiens*. Zahlungsverkehrssymposium der Deutschen Bundesbank, Frankfurt am Main 2015, s. 6

²⁸ J. Metzger, *Frankfurt – der erste Rinminbi – Clearing – Hub außerhalb Asiens...*

tów wynosi 6–10%²⁹. Oficjalne dane nie uwzględniają bowiem kredytów, które jeszcze są spłacane, ale zła kondycja finansowa kredytobiorców prowadzi do tego, że wkrótce zabraknie im pieniędzy na spłatę zobowiązań wobec banków. Ponadto przedsiębiorstwa mające problemy finansowe przedłużają okres spłaty swoich kredytów lub je rolują, co tylko odraza w czasie moment, gdy nie będą w stanie ich spłacać. Jakość portfela kredytowego banków nie jest jednak aż tak zła, by Chinom groził kryzys bankowy na miarę kryzysu *subprime* w USA w latach 2007–2008.

Przyczyny złych kredytów w Chinach tkwią w ekspansywnej polityce pieniężnej państwa, mającej pobudzać koniunkturę, która nasiliła się pod koniec 2008 r. w związku z obawami, że globalny kryzys finansowy i gospodarczy może dotknąć także gospodarkę chińską. Wtedy obniżono oprocentowanie kredytów i oszczędności, co zachęciło instytucje publiczne (np. rządy prowincjonalne), przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe do zaciągania kredytów na większą skalę. W wielu przedsiębiorstwach nadmiernie rozbudowano finansowane kredytami moce produkcyjne, które dzisiaj nie są wykorzystane i są przyczyną piętrzenia się zagrożonych kredytów w chińskim systemie bankowym. Jeszcze w większym stopniu zagrożona jest spłata wielu kredytów zaciągniętych przez instytucje publiczne na sfinansowanie inwestycji infrastrukturalnych.

7. Kondycja chińskiego systemu bankowego

Banki chińskie, szczególnie te większe, należą do najbardziej dochodowych na świecie. Dzieje się tak pomimo konieczności tworzenia rezerw celowych na niemałe kredyty zagrożone. W 2015 r. wielkie chińskie banki z zyskiem na poziomie: ICBC– 44,8 mld \$, CCB – 37 mld \$, ABC– 29,1 mld \$ i BOC – 27,5 mld \$ zajęły cztery pierwsze miejsca na światowej liście banków o najwyższym zysku³⁰.

Banki chińskie nie ucierpiały ani z powodu azjatyckiego kryzysu finansowego w 1997 r., ani podczas globalnego kryzysu finansowego i gospodarczego (lata 2008–2009). Od 2007 r. zysk netto całego sektora bankowego systematycznie rośnie – zwiększył się z 447 mld RMB na początku tego okresu do 1,973 bln RMB w 2015 r. W latach 2007–2015 wskaźnik ROA dla całego

²⁹ H. Löchel, *Zur Stabilität des chinesischen Bankensystems*, Zeitschrift für das gesamte Kreditwesen 2016/69/15, s. 762–765.

³⁰ **The Banker**, *Top 50 Banks in Top 1000 World Banks by Tier 1 2016*, https://www.thebankerdatabase.com/index.cfm/featured_ranking; stan na 02.03.2017 r.

chińskiego sektora bankowego wahał się w przedziale 0,9–1,1%, a wskaźnik ROE kształtował się na poziomie 14,3–19,0%, były więc znacznie wyższe niż w krajach rozwiniętych. To właśnie wysokim zyskom, obok rygorystycznego nadzoru bankowego, chińskie banki zawdzięczają przejście suchą stopą przez wspomniane kryzysy. Banki w Chinach są dobrze dokapitalizowane i nie mają problemu z zachowaniem płynności finansowej.

Najczęściej wymienia się dwa czynniki wysokiej zyskowności chińskich banków, a szczególnie tych dużych³¹.

- wysokie, prawie dwa razy wyższe niż w USA i europejskich krajach rozwiniętych marże procentowe, co jest związane z przyjazną dla banków komercyjnych polityką stóp procentowych PBoC;
- relatywnie niskie koszty personalne banków chińskich.

8. Zakończenie

Głębokie reformy gospodarcze i społeczne, ale realizowane bez naruszenia komunistycznego systemu politycznego, początkowo nie objęły sektora bankowego. Banki pozostawały nadal w rękach państwa i udzielały kredytów przedsiębiorstwom państwowym, nawet gdy nie posiadały one zdolności kredytowej, co miało zapewnić im stabilność finansową i hamować wzrost bezrobocia spowodowanego zmianami strukturalnymi w chińskiej gospodarce. Podjęte z opóźnieniem reformy sektora bankowego w kierunku jego urynковienia przez cały okres transformacji gospodarki nie nadszły za przekształceniami w realnej sferze gospodarczej. Szczególnie duże dysproporcje wystąpiły między proeksportowym charakterem chińskiego przemysłu a brakiem otwarcia się sektora bankowego na współpracę zagraniczną. Proces liberalizacji i internacjonalizacji sektora bankowego w Chinach uległ przyspieszeniu dopiero po wstąpieniu Chin w 2001 r. do WTO, ale w porównaniu z krajami o gospodarce rynkowej jest ciągle słabo zorganizowany. Świadczy o tym niski udział (1,3% w 2015 r.) banków z kapitałem zagranicznym w aktywach całego sektora bankowego.

Stopniowo banki chińskie podejmowały ekspansję na rynkach zagranicznych, najpierw w Specjalnych Regionach Administracyjnych (Hongkong, Makau), a później także na rynku europejskim i amerykańskim. Duże banki chińskie przekształciły się już w banki globalne otwierające oddziały i spółki zależne za granicą. Instytucje te specjalizują się w bankowości komercyjnej

³¹ H. Löchel, *Zur Stabilität des chinesischen Bankensystems*, Zeitschrift für das gesamte Kreditwesen 2016/69/15, s. 762–765.

i tylko w ograniczonym stopniu zajmują się bankowością detaliczną. Chińskie banki za granicą cechują się wysoką dynamiką i z powodu niższych kosztów już obecnie są poważnymi konkurentami dla banków europejskich. Istnieją przesłanki wskazujące, że proces internacjonalizacji banków chińskich będzie się pogłębiał. Nastąpi ona prawdopodobnie zarówno jeśli chodzi o większe otwarcie na inwestycje zagraniczne w sektorze bankowym Chin, jak i dalszą ekspansję zagraniczną, która wpisuje się w ogólną politykę gospodarczą władz tego państwa.

Bibliografia

- ABC**, *Agricultural Bank of China, Annual Report 2015*, Beijing 2016.
- Bank of China**, *Bank of China, Annual Report 2015*, Beijing 2016.
- Bank of Communications**, *Annual Report 2015*, Beijing 2016.
- The Banker**, *Top 50 Banks in Top 1000 World Banks by Tier 1 2016*, https://www.thebankerdatabase.com/index.cfm/featured_ranking; stan na 02.03.2017 r.
- Berger Allen N., Hasan Iftekhar, Zhou Mingming**, *Bank ownership and efficiency in China: What will happen in the world's largest nation?*, *Journal of Banking & Finance* 2009/33 (1), s. 113–130.
- Bieliński Tomasz, Markiewicz Magdalena, Mosionek-Schweda Magdalena**, *Do Government Interventions Affect China's Stock Market? Case Study. Analysis of the Asset Bubble in 2015–2016*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 486, s. 217–227.
- CBRC**, *China Banking Regulatory Commission Annual Report*, China Financial Publishing House, Beijing 2016.
- CCB**, *China Construction Bank, Annual Report 2015*, Beijing 2016.
- Chinaembassy**, *China erleichtert Marktzugang für ausländische Banken*, www.chinaembassy.at; stan na 02.10.2017 r.
- Gostomski Eugeniusz, Bieliński Tomasz**, *Zaawansowanie procesu internacjonalizacji waluty Chin – juana*, *Pieniądze i Więż* 2016/19/3 (72), s. 117–131.
- Gottwald Jörn-Carsten, Schlichting Svenja**, *Marktwirtschaftliche Regulierungsdiktatur. Chinas Finanzsektor zwischen Liberalisierung und staatlicher Kontrolle*, *Internationale Politik* 2005/60/12, s. 46–51.
- Heffernan Shelagh**, *Nowoczesna bankowość*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Huang Daiwei**, *Der chinesische Bankensektor im Zeichen des WTO – Beitritts. Reformrückstände und Herausforderungen*, *Berichte des Arbeitsbereichs Chinaforschung*, Nr. 17, Universität Bremen, s. 47–49.
- ICBC**, *Industrial and Commercial Bank of China Limited, Annual Report 2015*, Beijing 2016.
- Löchel Horst**, *Zur Stabilität des chinesischen Bankensystems*, *Zeitschrift für das gesamte Kreditwesen* 2016/69/15, s. 762–765.
- Macfarlane Alec**, *Postal Savings Bank of China Raises \$7.4 Billion in IPO*, *The Wall Street Journal* 2016, <http://www.wsj.com/articles/postal-savings-bank-of-china-raises-more-than-7-billion-in-ipo-1474427046>; stan na 02.03.2017 r.

- Markiewicz Magdalena**, *Rynek onshore i offshore juana chińskiego*, Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Oeconomica 2015/6 (317), s. 101–114.
- Markiewicz Magdalena**, *Umieędzynarodowienie banków chińskich na przykładzie Industrial and Commercial Bank of China*, Zarządzanie i Finanse 2013/11/2, cz. 1, s. 370–382.
- Metzger Jochen**, *Frankfurt – der erste Rinminbi – Clearing – Hub außerhalb Asiens*, Zahlungsverkehrssymposium der Deutschen Bundesbank, Frankfurt am Main 2015.
- Okazaki Kumiko**, *Banking System Reform in China: The Challenges to Improving Its Efficiency in Serving the Real Economy*, Asian Economic Policy Review 2017, s. 303–320.
- Pettersen Monika, Romiszewska Ilona**, *System bankowy Chin*, w: Stanisław Flejterski, Krzysztof Solarz (red.), *Systemy bankowe krajów G-20*, Constans, Szczecin 2012, s. 149–150.
- PSBoC**, *Postal Savings Bank of China 2016 Interim Report*, Beijing 2016.
- PSBoC**, *Postal Savings Bank of China development Strategy*, Beijing 2017, <http://www.psboc.com/en/relations/value/strategy/32964.html>; stan na 02.03.2017 r.
- Schröder Klaus**, *Chinas Bankensystem auf langem Reformweg*, SWP – Studie, Berlin 2003.
- Schüller Margot**, *Ausländische Banken drängen nach China: Sind Marktchancen höher als Risiken?*, GIGA Focus 2006/1, s. 1–9.
- Shaffer Leslie**, *Postal Savings Bank of China IPO goes over like a wet firecracker*, CNBC, <http://www.cnbc.com/2016/09/28/postal-savings-bank-of-china-ipo-goes-over-like-a-wet-firecracker.html>; stan na 02.03.2017 r.
- Trentmann Nina**, *Chinas Banken auf dem Sprung nach Europa*, <https://www.welt.de/wirtschaft/article13879521/Chinas-Banken-auf-dem-Sprung-nach-Europa.html>; stan na 02.03.2017 r.
- Xie Heng, Zhai Keith, Luo Jun, Zhang Dingmin**, *China PBOC to Draft Package for Financial Market Opening*, Sources Say, Bloomberg News, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-09-18/china-pboc-is-said-to-draft-package-for-financial-market-opening>; stan na 20.11.2017.

Tomasz BIELIŃSKI
Eugeniusz GOSTOMSKI

THE OPENING-UP OF THE CHINESE BANKING SYSTEM

(Summary)

Chinese banking system gradually opens to the global economy. The role of foreign banks in People's Republic of China and activity of Chinese banks abroad is rising. The aims of the paper are to present the evolution and internalization of Chinese banking system and to identify factors that influence this processes. Additionally the paper outlines the challenges facing Chinese banks.

Keywords: banking system; China; internationalization